

Fjällugglan *Nyctea scandiaca* (LINNÉ 1758) i Västmanland

Text : Thomas Pettersson

Inledning

Av världens 189 arter av typiska ugglor, är fjällugglan den enda i sitt släkte. Morfologiskt står den nära bergugglan *Bubo bubo*, men det råder ändå viss osäkerhet när det gäller släktskapet dem emellan (del Hoyo *et al.* 1999). Fjällugglan förekommer cirkumpolärt på den nordliga tundran och synes ha den största utbredningen i Nordamerika. Den är inte uppdelad i underarter (raser). I Europa anses den vara "sårbar" (Tucker & Heath 1994), men merparten av världens fjällugglor finns i andra världsdelar och fjällugglan anses inte vara hotad i ett globalt perspektiv. I Sverige har den dock inte reproducerat sig sedan 1982 (Ahlén & Tjernberg 1996), förrän några häckningar konstaterades år 2001 i bl.a. Jämtland (Tyrberg 2002). I ett nationellt perspektiv kategoriseras arten som "Försvunnen", dvs. utgången som regelbundet reproducerande art (Gärdenfors 2000).

Historik

Den tidigaste indikationen på förekomst av fjälluggla i Västmanland härrör från folkvandringsstid eller vikingatid (c. 400-1050 e. Kr.). Det rör sig om subfossila lämningar från människograv vid Ullvi i Köping, men det är tyvärr inte helt klarlagt om det rör sig om fjälluggla eller bergugglan *Bubo bubo* (Härding 1994). På 1800-talet uppträdde fjällugglan uppenbarligen betydligt mer regelbundet och mer talrikt än under efterföljande sekel. Därmed finns åtskilliga vittnesbörd i litteraturen. Vissa vintrar, t.ex. 1858/59, var den talrikare än eljest (Sundström 1868). Från denna vinter föreligger också det första kända fyndet i landskapet; "hona Västerås dec. 1858" (Rudbeckianska skolans i Västerås samlingar, nr. B 84). Enligt Sundström (1868) sågs fjällugglan i Örebro län (innefattande bl.a. västra delen av landskapet Västmanland) "nästan hvarje vinter" och de flesta dödade fåglarna var honor. Uppgiften om att flertalet fjällugglor var av honkön tror jag inte man behöver betvivla. Könbestämningen gjordes med största sannolikhet efter dissektion och med ledning av fåglarnas inre könsorgan. Fyra fynd härrör från 1860-talet, fördelade på Västerås (1), Skultuna (1) och Arboga (2). Sedan dröjer nästa uppgift till 1875, då det också beskrevs vad som troligen var fjälluggloras viktigaste födoomderlag: "Enligt meddelande af Brukspatron C. G. Löwenhjelms ha några Fjällugglor denna vinter förekommit i trakten af Nora; till den 1 mars hade två exemplar blifvit skjutna der i nejden. Alla ortens jägare lade an på att få lifvet af dessa ugglor, emedan man kommit under fund dermed att de plockade bort raphhönsen... En af den ärade Ins:s sagesmän hade en gång under vintern sett två raphhöns flygande taga sin tillflykt till en lada, följda af en hvit ugglor (fjälluggla), som derefter satte sig på ladans tak." (Anonym 1875). Svenska Jägareförbundets avdelning Östra Västmanland redogjorde årligen en period för förekomsten av rovdjur, bl.a. fjälluggla, enligt följande:

1890 "några exemplar hafva de senaste vintrarne visat sig i närheten af raphhönsens till håll." (SINT 28: 128-129).

1891 "har icke denna vinter observerats." (SANT 29: 133-134).

1892 "har ej heller denna vinter observerats." (SANT 30: 128-129).

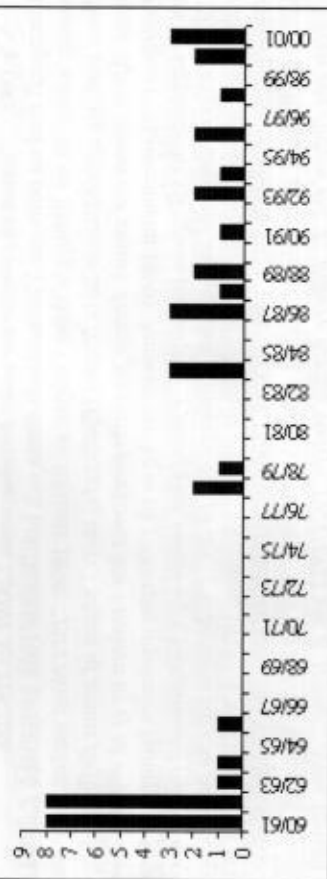
1893 "endast ett exemplar har under året observerats." (SANT 31: 215-216).

I samband med en notis om Västmanlands första och hittills enda fynd av fjällirpa *Lagopus mutus*, nämns att en fjälluggla sköts i början av februari 1896; "En i Nora socken, norr om Nora stad, sig uppehållande *Strix Nyctea* (Fjälluggla) sköts i någon af senast förflyttna dagarna. Äfven denna var ensam. Denna fogelarts förekomst här i trakten är ej så ovanlig som fjällirpans." (Löwenhjelms 1896). Ännu ett stycke in på 1900-talet utpekades fjällugglan som en av raphhönsens viktigaste predatorer: "Fjällugglan visade sig i Västmanland redan i dec. 1914. Enligt meddelande iaktotts den i Tillberga den 14 dec. * Vi behöfva väl icke påpeka, att fjällugglan är raphhönsens nästan farligaste fiende" (Anonym 1915). I Möklinta sköts två fåglar på samma plats år 1924. I lektor O. M. Floderus kartotek, nu förvarat i Västerås stadsarkiv, finns följande anteckning: "Köping skjutens omkr. 1908. I ex vid Arboga iaktagen nästan årligen om vintern enl. E. Råberg Ransta vintern 1921-1922 enl R Tenow". Även fortsättningsvis under 1900-talet tycks antalet fynd av fjälluggla inskränka sig till ett per decennium och 1930-talets bidrag rapporterades av "Herr [Kagnar] Tenow" från "Barkarö socken" vintern 1935/36 (V.N.F. 1936-02-22, § 9). Vidare "sågs ett exemplar utanför Västerås sen vintern 1945 (K. H. Ryländer)" (Lundberg 1955) och enligt uppgift i Regionala rapportkommitténs arkiv, sågs en fjälluggla vid de s.k. Lergroparna, strax norr om Sala, vintern 1948 (Karl-Olof Pettersson, opubl.). Från 1950-talet föreligger två uppgifter, dels en svepande från Västerfärnebo; "En och annan fjälluggla kan vintertiden förttra sig ned till dessa trakter i mera tillfälliga besök" (Knöppel 1951), dels en individ vid den s.k. Kraftverksstippen i Västerås den 8 mars 1954; "Demonstrerades ett uppstoppat ex. av fjällugglan med anledning av att stud. Berni Hedlund meddelat att han dagen tidigare sett den härnere ovanliga fågeln borta vid Kraftverket omsvärmd av en flock kajor och kråkor" (V.N.F. 1954-03-09, § 2). Wallén (1955) anger felaktigt året för denna observation till 1953. De tre vintrarna 1960/61-1962/63 uppträdde fjällugglan invasionsartat i Sverige (Nagell & Frycklund 1965), vilket de två första vintrarna registrerades också i Västmanland. Då rapporterades minst åtta olika individer vardera vintern. Geografiskt låg tyngdpunkten i öster och söder enligt följande fördelning: Dingtuna (1), Lillhärad (1), Hallstahammar (1), Berg (1), Kolbäck (1), Köping (1), Arboga (3), Medåker (1), Möklinta (1), Fläckebo (2), Kumla (1), Ramnäs (1), Fellingsbro (1). Den tredje invasionsvintern, 1962/63, rapporterades dock bara en fjälluggla från Västmanland: "17.1 I ex. ad. hanne. Kumlaby. Sigfrid Johansson" (Nagell & Frycklund 1965). Därefter föreligger två fynd under 1960-talet, dels "Ett ex. uppehöll sig vid sopstationen, Norberg i jan. febr. 1964 (Walfrid Pettersson m.fl.)" (VF 27: 78), dels 1 ex. vid Virsbo sotstipp i Ramnäs den 6 mars 1966 (Inge Larsson, opubl.). Sedan gick elva vintrar utan att ett enda fynd rapporterades.

FJÄLLUGGLA

Antal individer vintrarna 1960/61 - 2000/01

Figur 1. Uppträdan av fjälluggla i Västmanland de senaste 41 säsongerna.

Nuvarande uppträdande i Västmanland

Fjällugglan är numera en mycket sällsynt uppträdande fågelart i Västmanland och den rapporteras inte varje vinter. Det föreligger rapporter från knappt hälften av de senaste fyrtio vintrarna, se figur 1. Uppträdan är helt knuten till vinterhalvåret. De tidigaste fjällugglorna har rapporterats från månads-skiftet oktober-november. Jag skulle vilja framföra påståendet att figur 2 visar dels en något utdragen höstflyttning i november-december, dels en något snabbare återflyttning från slutet av februari, men framför allt i månads-skiftet mars-april. Avsaknaden av iakttagelser från nyår till slutet av februari skulle i så fall vara reell och betyda att landskapet numera inte hyser några bra miljöer för övervintrande fjällugglor. Under perioden 1976-2001 har 23 iakttagelser av 24 individer rapporterats. Endast en liten del av fynden

är rapporterade av organiserade ornitologer, vilket bl.a. förklarar varför endast några få rapporter innehåller uppgift om vilket kön det var fråga om. Av sex könsbestämda individer 1976-2001, var två hannar och fyra honor. Det tidigaste höstfyndet gjordes vid Digerkällan i Norrberg den 22 oktober 1992 (FIV 24: 110; VF Suppl. 19: 60) och det senaste fyndet på våren var en adult hane som stannade vid Norra Tunbytorp i Västerås till den 5 april 1996 (FIV 28: 150; VF Suppl. 27: 99). Den absoluta merparten av fynden rör enstaka fåglar, men vid ett tillfälle har två individer (1 3K hane, 1 3K hona) setts tillsammans, nämligen vid Hällby i Tillberga 23 februari - 23 mars 2001 (FIV 33: 87; VF Suppl. 37: 93).

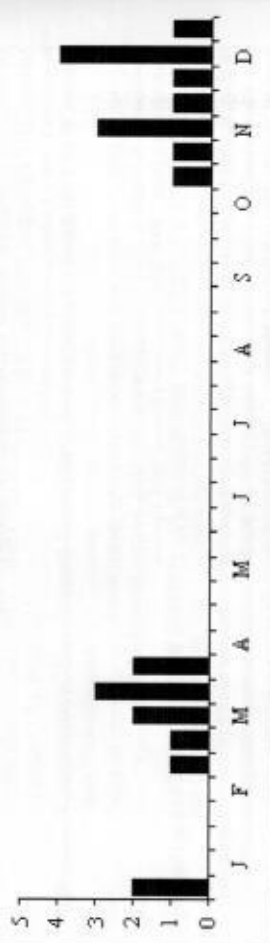

3K honan vid Hällby i Tillberga 2001.

Foto: Hans Klinga

FJÄLLUGGLA

Antal individer 1976-2001, fördelade per månadstredjedel

Figur 2. Fjällugglans uppträdande i Västmanland under 26 år, 1976-2001, fynden fördelade per månadstredjedel

Diskussion

Det synes helt klart att fjällugglan uppträdde mer frekvent i landskapet under 1800-talet, än i modern tid. Den skenbara ökningen under 1980- och 1990-talen, se figur 1, kan möjligen ha en reell bakgrund, men annars ligger det nog närmast till hands att förklara den med en bättre organiserad rapporteringsverksamhet. Fjällugglans försvinnande som regelbundet reproducerande art ur den svenska faunan under 1900-talets senare del, stöder detta antagande. Hur kan man då förklara att fjällugglan var vanligare för 100-150 år sedan? För det första kan det naturligtvis ha funnits fler fjällugglor då, generellt sett. Tillgången på föda kanske var bättre i häckningsområdena förr, framför allt beroende på en rikligare förekomst av fjällämmel. Tillgången på föda i övervintringsområdena, dit Västmanland kunde räknas, var säkerligen också större förr. Inte minst gäller det rapphöns. Enbart vid Tunadal i Köping sköts över 10 000 rapphöns under en sextioårsperiod 1863-1923 (von Mentzer 1925). Sannolikt fanns också en större tillgång av även annat s.k. fältvilt. Detta kan naturligtvis i hög grad ha bidragit att fler fjällugglor sågs i landskapet. Fjällugglan utsattes tidigare också för hård förföljelse vilket även detta sannolikt bidrog till decimeringen. En högre observationsfrekvens förr kan också ha direkta klimatiska orsaker, exempelvis genom att 1800-talets emellanåt mycket hårda vintrar tvingade fjällugglorna söderut i högre grad än vad som är fallet numera. En minskad tillgång på föda i såväl häckningsområdena som fjällugglans övervintringsområden, kan alltså vara avgörande faktorer, var och en i sig, för artens nedgång. Vad som orsakar att fjällämmelns toppår, de s.k. lämmelåren, har uteblivit på sistone är inte helt klarlagt, men misstankar har riktats mot att överbetning av ren skulle ligga bakom. Fältviltets minskning i Mellansverige brukar förklaras med jordbrukets strukturrationalisering under 1900-talet, kryddat med kalla vintrar, t.ex. på 1940-talet, och perioder av giftanvändning.

Litteratur

- Ahlén, J. & Tjernberg, M. (Red.). 1996. *Rödlistade ryggsåsarbjur i Sverige – Arvfåglar*. ArtDatabanken, S.L.U., Uppsala.
- Anonym. 1875. Hvalfångarna. *Svenska Jägareförbundets Nya Tidsskrift* 13: 100.
- Anonym. 1915. Fjällugglan. *Från Skog och Sjö* 8: 33.
- Borgström, E. 1961. Fjälluggla. *Vår Fågelvärld* 20: 172.
- Eriksson, B. 1972. Skrakarnas och doppingarnas sjöar. *Meddelanden från Västmanlands Ornitologiska Förening* 3 [2]: 11-14.
- Eriksson, U. 1985. *Förteckning över fågelsamlingen på Arboga skolor*. Stencil.
- Frycklund, I. & Nagell, B. 1963. Fjällugglevintern 1961-1962. *Sveriges Natur* 54: 15-19.
- Gårdenfors, U. (Red.). 2000. *Rödlistade arter i Sverige 2000*. Uppsala.
- Hoyt, J. del, Elliott, A. & Sargent, J. (Red.). 1999. *Handbook of the Birds of the World*. Vol. 5. Barn-owls to Hummingbirds. Lynx Edicions, Barcelona.
- Hårding, B. 1994. E18 projektet Kjöping-Arboga. Osteologisk analys av gravmaterial från Ulvi, Rai 83, Kjöping stad, Västmanland. Dnr 2386093. *Osteologisk rapport 1994*: 12. Statens historiska museum, osteologiska enheten.
- Knöppel, O. 1951. Djur och fåglar. I: Mangård, C. (Red.). *Västerfårnebo. En sockenbeskrivning*.
- Lundberg, S. 1955. Översikt över Sveriges daggjurs- och fågellåna 1954. *Sveriges Natur* 46: 178-201.
- Löwenhielm, C. G. 1896. Emigrerande fåglar. *Svenska Jägareförbundets Nya Tidsskrift* 34: 66.
- Malmström, J.-E. 1988. *Sällsynta fåglar i Lindesbergs kommun L.o.m. 1987*. Meddelande nr 6. Frövi fågelklubb.
- Mentzer, O. von. 1925. Två jägarevetar, far och son. *Svenska Jägareförbundets Tidsskrift* 63: 13-14.
- Nagell, B. 1963. Invasionen av fjälluggla i Sverige vintern 1961-62. *Vår Fågelvärld* 22: 77-79.
- Nagell, B. & Frycklund, I. 1965. Invasionen av fjälluggla i södra Skandinaviens vintarna 1960-1963 samt något om artens beträende på övervintringslokaler. *Vår Fågelvärld* 24: 26-55.
- Sundström, C. R. 1868. *Bidrag till kännedomen af Örebro läns varelseaffärs. Akademisk afhandling*. Upsala.
- Tucker, G. M. & Heath, M. F. 1994. *Birds in Europe: their conservation status*. Cambridge, U.K.: BirdLife International (BirdLife Conservation Series no. 3).
- Tyrborg, T. 2002. Fågelrapport för 2001. I: SOF. *Fågelåret 2001*. Stockholm.
- Walldén, B. 1955. *Västeråstrakts väst- och djurfåglar*. Västerås.

Thomas Pettersson, Härnevigatan 3A, SE-723 41 Västerås

Appendix. Förteckning över kända fynd av fjälluggla i Västmanland L.o.m. 2001.

SJT/SANT = Svenska Jägareförbundets (Nya) Tidsskrift; MVOF = Meddelanden från Västmanlands Ornitologiska Förening; FIV = Fåglar i Västmanland; VF = Vår Fågelvärld

m = hanne; f = hona

- 1858** "JVästerås dec. 1858" (Rudbeckianska skolans i Västerås samlingar, nr. B 84).
- 1863** "m Västerås nov. 1863" (Rudbeckianska skolans i Västerås samlingar, nr. B 80).
- 1869** "Skultuna, hösten 1869 R. T. B." (Rudbeckianska skolans i Västerås samlingar, nr. B 78).
- 1869** "f Arboga 1869 H. Veterin. Läk. R. Sifferthjelm" (Eriksson 1985).
- 1860-tal** "m Arboga H. Rådman G. Bergström" (Eriksson 1985).
- 1875** "Enligt meddelande af Bruckspatron C. G. Löwenhielm ha några Fjällugglor denna vinter förekommit i trakten af Noru; till den 1 mars hade två exemplar blifvit skjutna der i nejden." (SJNT 13: 100).
- 1896** "En i Nora socken, norr om Nora stad, sig uppehållande Strix Nyctea (Fjälluggla) skjuts i någon af senast förflutna dagarna." (Löwenhielm 1896).
- 1914** "Fjällugglan visade sig i Västmanland redan i dec. 1914. Enligt meddelande iaktogs den i Tillberga den 14 dec." (Anonym 1915).
- 1908** "Kjöping skjuten omk. 1908." (O. M. Floderus kartotek).
- 1922** "Ransta [Kumla] vintern 1921-1922 enl. R. Tenow" (O. M. Floderus kartotek).

1924

"Vill meddela, om det och kanske ej är ngn nyhet, att 2ne fjällugglor i höst skjutits i Möklinta, en gammal och en ung; ngn tanke på häckning här kan väl dock ej uppstå? [—] Fjällugglan nu för uppstoppning hos J.; den jöv. var vingsskadad och togs levande efter att i 3 dgr suttit å samma plats (Hede i Mök.)." (brev från H. H. [Henrik Hasselgren] den 18 december 1924 [?] till lektor O. M. Floderus).

1936

Rapporter av "Herr [Ragnar] Tenow" från "Barkarö socken" vintem 1935/36 (Västmanlands Naturvetenskapliga Förening, mötesprotokoll 1936-02-22, § 9).

1945

"sågs ett exemplar utanför Västerås sen vintern 1945 (K. H. Rylander)" (Lundberg 1955).

1948

I ex. "Lergroparna", Sala, vintern 1948 (Karl-Olof Pettersson, opubl.).

1954

"Demonstrerades ett uppstoppat ex. av fjällugglan med anledning av att stud. Berni Hedlund meddelat att han dagen tidigare sett den härnere ovanliga fågeln borta vid Kraftverket [Västerås] omsvärmd av en flock kajor och kråkor" (Västmanlands Naturvetenskapliga Förening, mötesprotokoll 1954-03-09, § 2).

1960

"2.12 I ex. Bergs sn, Hallstahammar (fålvilt), gm H. Avelin, K. H. Rylander." (Nagell & Frycklund 1965).

1960

"4.12 I ex. Köpings stad (uppehöll sig där en tid), gm H. Avelin." (Nagell & Frycklund 1965).

1960

"15.12 I ex. Skälby gård (2 km S Kolbäck), gm H. Avelin." (Nagell & Frycklund 1965).

1961

"En ex. iaktogs den 27.1.1961 vid Meddåker, ca 10 km från Arboga i Västmanland." (Borgström 1961).

1961

"Jan.-mars I ex. ad. m. Valsta gård (2 km E Hallstahammar), gm H. Avelin, K. H. Rylander." (Nagell & Frycklund 1965).

1961

"15.3 I ex. Ytteråby [Lilhärad] slog (ca 6 km ENE Hallstahammar, möjligen samma som vid Valsta), gm H. Avelin, K. H. Rylander." (Nagell & Frycklund 1965).

1961

"15.3 I ex. Smiskogen, Dingstuna (möjligen samma som vid Valsta), gm H. Avelin, K. H. Rylander." (Nagell & Frycklund 1965).

1961

"...1961 kom en verklig raritet på besök i sångsvantider - en fjälluggla [Djuppen i Rammås]." (Eriksson 1972).

1962

"I ex. på Hjälmaurens is I febr, åtande skräppisk (Ragnar Edberg)." (Frycklund & Nagell 1963).

1962

"5.2 I ex. Rinkaby, Fellingsbro (ca 20 km WNW Arboga), Erik Ringaby." (Nagell & Frycklund 1965). "I ex. vid Ringaby, Fellingsbro 5 april (Erik Ringaby)." (Frycklund & Nagell 1963). Dessa båda fynd är sannolikt identiska, och den korrekta dateringen är i så fall den 5 februari (Malmstigen 1988).

1962

I ex. Vitmossen, Fläckebo, 25.2 (MVOF 10: 57).

1962

"Febr. I ex. 5 km NE Möklinta (20 km SE Avesta), Erik Jansson." (Nagell & Frycklund 1965).

1962

"Vintern I ex. Kumla by (4 km SW Sala), Sigfrid Johansson." (Nagell & Frycklund 1965).

1962

I ex. Kolartorp, Fläckebo, 14.4 (Harald Eriksson & Sören Larsson, opubl.).

1963

"17.1 I ex. ad. m. Kumla by, Sigfrid Johansson" (Nagell & Frycklund 1965).

1964

"Ett ex. uppehöll sig vid sopstationen, Norberg i jan. febr. 1964 (Walfrid Pettersson m.fl.)" (VF 27: 78).

1966

I ex. Virsbo sotipp, Rammås, 6.3 (Inge Larsson, opubl.).

1977

I ex. Sömsta, Köping, 18.12 (MVOF 9: 47; VF 37: 350).

1978

I ex. Strö, Köping, 23.3 (MVOF 10: 52; VF 38: 265).

1978

I ex. Gunnibö november (MVOF 10: 52).

1983

I ex. Ländesberg, Linds, 10-13.11 (FIV 15: 89; VF 43: 476).

1983

I ex. Hedgårdarna, Hällefors, 20.11 (FIV 15: 89; VF 43: 476).

1983

I ex. Nyckelgrundet, Arboga, 16-18.12 (FIV 15: 89; VF 43: 476).

1986

I ex. Hjälmtryn, Näsby, november (FIV 18: 71; VF 46: 398).

1987

I ex. Nyckelby, Fellingsbro, 7.1 (FIV 19: 74; VF 47: 401).

- 1987 I ex. Gnarp, Rammäs 8,1 (FIV 19: 74; VF 48: 420).
 1988 I ex. Gnien, Rammäs, 19,3 (FIV 20: 68; VF 48: 403).
 1989 I ex. Stormossen, Ramsberg, oktober (FIV 20: 68; VF 48: 403).
 1990 I ex. Lappland, Gummlbo/Skinnskatteberg, pr. 4 (FIV 21: 74; VF 49: 411).
 1991 I ad. f. Möllestu, Munktorp, 20,11 (FIV 22: 107; VF 50(6-7): 46).
 1992 I ex. Digerkällan, Norberg, 22,10 (FIV 24: 110; VF Suppl. 19: 60).
 1993 I ex. Stripsåsen, Norberg 10,12 (FIV 24: 110; VF Suppl. 19: 60).
 1994 I ex. Ekeby, Hallstahammar, januari (FIV 26: 131; VF Suppl. 22: 98).
 1995 I ex. Himmets 20-21,12 (FIV 27: 134; VF Suppl. 25: 98).
 1996 I ad. m. Norra Tunhyttorp, Västerås, 27,3-5,4 (FIV 28: 150; VF Suppl. 27: 99).
 1997 I ex. Finnåker, Fellingsbro, 18,12 (FIV 29: 150; VF Suppl. 30: 118).
 1998 I f. Låsjö, Sura, 26,3 (FIV 30 [2]: 44; VF Suppl. 32: 105).
 1999 I f. Aspholmen, Munktorp, 21,11 (FIV 31: 126; VF Suppl. 33: 111).
 2000 I ex. Kärvingeborn, Grythyttan, mars (FIV 32: 85; VF Suppl. 35: 92).
 2001 I 3K m + 1 3K f Hällby, Tillberga, 23,2-23,3 (FIV 33: 87; VF Suppl. 37: 93).

Backsvalan riksinventeringsart 2003

Det finns goda skäl att göra en riksinventering av arten. Ett skäl är att någon omfattande inventering aldrig skett för att få en totalbild av artens förekomst och numerär i landet.
 "Svensk Fågelatlas" (1999) antar att den svenska populationen av backsvala uppgår till 100 000 – 200 000 par, och konstaterar samtidigt att det är en "mycket osäker uppgift".

Ansvarig för insamlingen av uppgifter från de regionala ombuden samt för den slutgiltiga sammanställningen är Kenneth Bengtsson, Grönsvägen 5 B, 232 32 ARLÖV, 040(4)33164, e-mail: kenneth.bengtsson@swipnet.se
 Samordnare i landskapet: Markus Rehnberg, Rösegrändsgatan 10, 724 76 Västerås, 021-35 87 12. Övriga kommunvisa kontaktpersoner kommer att presenteras på VOF:s hemsida.

Riktlinjer för inventeringen

1. Inventeringen genomförs under häckningstid, vid minst två tillfällen under månaderna juni-juli. Antalet bohål räknas vid respektive tillfälle. Ett gott mått på antalet bebodda bohål fås i häckningssäsongens slutskede, då dessa bohål har tydligt slitage i underkanten. En annan metod, lämplig för åtminstone mindre kolonier, är att vänta ut matningsstillfällena.
2. Lokalskrivningen bör innehålla uppgifter om huruvida boplatsen är en naturlig brant eller om den utgörs av en täkt.
3. Vidare uppmanas observatörerna notera om hot eller störningar mot boplatsen. För backsvalans del kan det rent av vara så att en täkt lagts igen och återställts! Det kan också röra sig om motsatsen, att det på något vis vidtagits åtgärder som gynnar backsvalan.
4. Håll också ögonen öppna efter andra "räktarter" som exempelvis mindre strandpipare och blåtare!.

Rapport från Västmanlands ornitologiska förenings (VOF) styrelse december 2001-december 2002.

Föreningsaktiviteter & Föredrag

VOF:s programkommitté genomförde ett utökat program under 2002: Årets attraktivt den 12 januari 2002 slog deltagare rekord med 20 lag. Totalt deltog lag från 7 kommuner. I samarbete med skådare i Hallstahammar arrangerades en välbesökt segerfest på Westervarv i Mölnatorp. Ålandsskådaren Göran Andersson underhöll besökarna med musik och föredrag om Ålands fågelliv.
 Rovfågelsutflykten den 2 februari till Ransta och Holmboäng lockade 12 deltagare.

Havsörmsräkningen den 2 mars genomfördes från 71 observationsplatser runt hela Mälaren och Hjälmaren. I Västmanland genomfördes även inlandsräkningar av örnm på några få platser. Totalt sågs 31-33 havsörnar i Mälarenområdet. I Hjälmaren sågs 8 individer. Fördelningen i Mälaren enligt följande: Galten 1, Blacken-Ridö och Sundbyholmsarkipilagen 16 ex, Sörfjärden 1 ex, Norrfjärden-Ångsö 5 ex, Grönöfjärden-Prästfjärden 2-3, Ekolsundsviken/norr och österut 5-6, Mäläläroar/öst 1. Hjälmaren: Östra Hjälmaren 5 ex samt Södra Stor-Hjälmaren 3 ex.
 Totalt deltog ca 40 inventerare och medhjälpare i Västmanland. Det kan nämnas att från Skutholmen i Västmanland observerades 13 havsörnar på Mälaren mellan klockan 10.00-10.15.

Rejält med havsörnar sågs under räktagen den 2 mars.
Foto: Anders Getidemark